بازگشت دوباره فرش ایرانی

آسوشیتدپرس طی گزارشی نوشت: «کسب‌وکار بافندگان فرش‌های معروف ایرانی بعد از توافق هسته‌ای جان تازه‌ای یافته است. پیش‌بینی می‌شود با وجود توافق هسته‌ای و به دنبال آن برداشتن تحریم‌ها در ماه‌های پیش رو صادرات فرش رونق یابد.» آسوشیتدپرس می‌نویسد: «فرش ایرانی در گذشته کالایی مهم و غیرنفتی به حساب می‌آمد که البته از تحریم‌ها لطمه دید.» پیش‌تر یک‌پنجم صادرات فرش ایران به کشور آمریکا بود. بر اساس این گزارش سال گذشته ایران ۳۳۰ میلیون دلار فرش به خارج از کشور صادر کرده بود. دو سوم تولیدات فرش ایران به بخش صادرات تعلق دارد که این میزان در حال حاضر ۵۳ میلیون فوت مربع است.

علاقه شرکت‌های بین‌المللی برای ورود به صنعت پتروشیمی

نوسازی پالایشگاه‌ها، بازاری ۷۰ میلیارد دلاری

آزاده افتخاری
● خبرنگار بین‌الملل

در درازمدت تحقق اهداف ایران در افزایش تولیدات پالایشگاهی به جذب سرمایه‌های خارجی، تامین تجهیزات و تکنولوژی و توسعه زیرساخت صنعت گاز بستگی دارد

پتروشیمی پس از نفت، دومین منبع درآمد ایران به شمار می‌رود. پس جای تعجبی نیست که با در نظر گرفتن فرصت لغو تحریم‌ها پس از توافق هسته‌ای، مقامات تهران از برنامه‌ریزی برای جذب سرمایه‌گذاری ۷۰ میلیارد دلاری در این صنعت و افزایش صادرات پالایشگاهی سخن بگویند و شرکت‌های بین‌المللی نیز منتظر چراغ سبز باشند تا بلافاصله به این بخش جذاب از اقتصاد ایران بازگردند. باوجوداینکه در دو سال اخیر تحریم‌های مربوط به بخش پالایشگاهی و پتروشیمی کاهش یافت، محدودیت‌های بانکداری و صادراتی موجب شد این صنعت در سال گذشته تنها از ۴۰ میلیون متر مکعب (از ظرفیت ۶۰ میلیون متر مکعبی) خود استفاده کند. اکنون با گذشت یک ماه از توافق هسته‌ای و چشم‌انداز لغو تحریم‌ها، مقامات ایران امیدوارند با تکمیل پروژه‌های ناتمام، ظرفیت تولید را به ۱۰۰ میلیون متر مکعب برسانند. مهدی شریفی نیک نفس، مدیرعامل شرکت تجاری پتروشیمی ایران، نیز می‌گوید: «انتظار داریم در کوتاه‌مدت و بین دوازده تا هجده ماه، صادرات تولیدات پتروشیمی کشور ۲۰ تا ۲۵ درصد افزایش یابد. زیرا با رفع محدودیت‌های بانکی، بیمه‌ای و حمل‌ونقل، شرایط صادرات تسهیل شده و هزینه‌ها کاهش خواهند یافت.»

این در حالی است که در ماه‌های اخیر رفت‌وآمد نمایندگان شرکت‌های بین‌المللی پیشتاز در عرصه پالایشگاهی به ایران زیاد شده و بسیاری از آن‌ها در انتظار ورود یا بازگشت به بازار ایران هستند. در این میان برخی از این شرکت‌ها به دنبال عقد قراردادهای چندین میلیارد دلاری برای تعمیر و نوسازی پالایشگاه‌های ایران هستند. به گزارش رویترز، مقامات شرکت پالایشگاهی نفت ایران، شرکت ملی پتروشیمی و شرکت‌های خصوصی نفت و گاز ایران، با شرکت‌های خدمات نفتی به منظور شروع پروژه‌های تعمیر بخش پالایش و پتروشیمی مغفول‌مانده ایران گفتگوهایی داشته‌اند. بنا بر این گزارش، ایران نیازمند برنامه‌های کامل مدرن‌سازی است که پس از اعمال تحریم‌ها علیه ایران در پنج سال گذشته به طور کامل متوقف شدند. منابع نزدیک به این مذاکرات می‌گویند ایران در حال پیشبرد هدف پالایش بیشتر نفت خام خود و ارتقای کارخانه‌های پتروشیمی به منظور درآمدزایی بیشتر است. سارا وخشوری، رئیس شرکت بین‌المللی انرژی SVB، می‌گوید: «تعداد زیادی از مقامات صنعت نفت غرب به دنبال حضور در پروژه‌های ایران هستند. رقابت بزرگی به وجود خواهد آمد اما شرکت‌های توانمند و موقعیت‌شناس موفق خواهند شد.»

■ تعمیرکاران خارجی

ظرفیت‌های بکر ایران به اندازه‌ای جذاب است که حتی شرکت‌هایی از استرالیا که هزاران کیلومتر دورتر است نیز از آن چشم‌پوشی نمی‌کنند. ورلی پارسونز استرالیا، اکسنز و تکنیپ فرانسه، دایلم کره‌جنوبی و شرکت مهندسی سینوپک چین از جمله شرکت‌هایی هستند که برای سرمایه‌گذاری در تعمیر و مدرنیزاسیون پالایشگاه‌های ایران ابراز تمایل کرده‌اند. آلمان، ایتالیا و ژاپن نیز از دیگر علاقه‌مندان به حضور در صنعت پالایشگاهی ایران هستند. ولفگانگ باچله، رئیس اجرایی شرکت مهندسی گاز لیند آلمان، پس از سفر به ایران به همراه هیئت تحت ریاست زیگمار گابریل، وزیر امور اقتصادی این کشور، در ماه گذشته به نشریه اشپیگل گفت: «ظرفیت بالایی در مدرن‌سازی کارخانه‌های استخراج و پالایش مواد خام و زیرساخت‌های ایران وجود دارد.»

این در حالی است که برخی پیش‌بینی‌ها حاکی از آن است که برای به‌روز کردن این بخش دست‌کم ۱۰۰ میلیارد دلار سرمایه نیاز است. یکی از عمده‌ترین دلایل نیاز به این سرمایه‌گذاری هنگفت نیز تحریم‌های بین‌المللی است که در دهه گذشته سرمایه‌گذاری خارجی در پالایشگاه‌های ایران و خرید تجهیزات را بسیار دشوار کرد. از سوی دیگر، بسیاری از شرکت‌های بین‌المللی که پیش‌تر در پالایشگاه‌ها و بخش پتروشیمی ایران فعال بودند نیز تحت فشار تحریم‌ها از ایران خارج شدند. گفتنی است در زمان اوج تحریم‌ها، صادرات ایران به‌خصوص در بخش پلیمرها و متانول به یک‌سوم کاهش یافت.

این در شرایطی است که پالایشگاه شازند، یکی از پیشرفته‌ترین واحدهای پالایشگاهی ایران، در سال ۲۰۱۱ دچار انفجار شد و در سال ۲۰۱۴ حریق و مشکلات متعدد دیگری برایش پیش آمد. پالایشگاه بزرگ آبادان نیز با مشکلات مشابهی مواجه بود. پالایشگاه بندرعباس با ظرفیت پالایش روزانه ۳۳۵ هزار بشکه نفت نیز به تعمیر و به‌روزرسانی فوری نیاز دارد. به بیان دیگر شماری از کارشناسان بخش انرژی بر این باورند که تمامی واحدهای پالایشگاهی ایران به کارهای اساسی و در عین حال فوری نیاز دارند.

چندی پیش بریتیش پترولیوم نیز با اشاره به کند شدن روند رشد ظرفیت پالایشگاهی ایران در سال ۲۰۱۴ اعلام کرد: «ظرفیت پالایش نفت ایران در سال ۲۰۱۴ به ۱/۹۸ میلیون بشکه در روز رسید و رتبه ایران از این لحاظ در جهان به جایگاه دوازدهم نزول پیدا کرد.»

■ هدف افزایش صادرات به اروپا

این در شرایطی است که ایران نیز قصد دارد صادرات تولیدات پتروشیمی به اروپا را افزایش دهد. احمد مهدوی، رئیس انجمن صنفی کارفرمایی صنعت پتروشیمی، مدت کوتاهی پس از توافق هسته‌ای نهایی در وین اعلام کرد: «صنعت پالایشگاهی آماده است بلافاصله پس از لغو تحریم‌ها صادرات به اروپا را ۵۱ میلیارد دلار افزایش دهد.» گفتنی است ایران در سال گذشته ۱۴ میلیارد دلار از تولیدات پتروشیمی خود را صادر کرده است (در مقایسه با رقم ۱۸ میلیارد دلاری در سال ۲۰۱۱)، اما این حجم در مقایسه با عربستان سعودی که یکی از بزرگ‌ترین تولیدکنندگان به شمار می‌رود، همچنان اندک است.

البته ایران یکی از عمده‌ترین تامین‌کنندگان محصولات پتروشیمی از جمله متانول محسوب می‌شود که در اروپا نیز خریداران زیادی دارد. اعلام آمادگی ایران برای افزایش صادرات محصولات پتروشیمی به اروپا در شرایطی است که کشورهای اروپایی نیز به‌تدریج تحریم‌ها را لغو می‌کنند. اخیرا سوئیس به‌عنوان نخستین کشور اروپایی تحریم‌های اعمالی علیه ایران – شامل بخش پتروشیمی – را لغو کرده است و انتظار می‌رود دیگر کشورهای این منطقه نیز در مسیر مشابهی گام بردارند. از سوی دیگر، هم‌اکنون نیز توافق هسته‌ای مقدماتی بستر افزایش صادرات ایران به اروپا را فراهم کرده است.

متیو توئلک، تحلیلگر انرژی، بر این عقیده است که در درازمدت تحقق اهداف ایران در افزایش تولیدات پالایشگاهی به جذب سرمایه‌های خارجی، تامین تجهیزات و تکنولوژی و توسعه زیرساخت صنعت گاز بستگی دارد. به گفته او ایران روی ذخایر عظیمی از گاز واقع شده است که اصلی‌ترین منبع تغذیه پالایشگاه‌ها به شمار می‌رود، اما در تمامی این سال‌ها از ظرفیت میادین مهمی مانند پارس جنوبی آن گونه که باید استفاده نشده است. افزون بر این دستیابی به هدف افزایش صادرات محصولات پتروشیمی به اروپا به تامین زیرساخت‌های لازم برای حمل‌ونقل این محصولات بستگی دارد.

■ توسعه پالایشگاه‌ها و کاهش واردات بنزین

در صورتی که ظرفیت پالایشگاهی ایران افزایش یابد، نه‌تنها به منبع درآمدی مهم تبدیل می‌شود، بلکه در کاهش وابستگی به واردات بنزین نیز نقش خواهد داشت. ایرانی‌ها به طور متوسط در هر روز ۷۰ میلیون لیتر بنزین مصرف می‌کنند. این در حالی است که ظرفیت پالایشگاه‌ها کمتر از این میزان است. به همین دلیل بود که در دوره محمود احمدی‌نژاد، دستور او برای خودکفایی در بخش بنزین به تولید بنزین همراه با آلاینده‌های خطرناک منجر شد.

اما ورود شرکت‌های بین‌المللی به پالایشگاه‌های ایران این روال را تغییر می‌دهد. دانش روز و تجربه بین‌المللی به توسعه اصولی زیرساخت‌های پالایشگاه‌های ایران کمک و افزایش ظرفیت تولید را تضمین می‌کنند.

با این حال روند از سرگیری روابط تجاری با شرکت‌های غربی زمان‌بر خواهد بود و از میان برداشتن موانع قانونی و دردسرهای تجارت با ایران می‌تواند انگیزه این شرکت‌ها برای حضور در بازار ایران را قوی‌تر سازد.

■ شوک پتروشیمی ایران به بازار جهانی

این در حالی است که برخی کشورهای منطقه از جمله عربستان سعودی از بازگشت ایران به بازار پتروشیمی ابراز نگرانی می‌کنند. مقامات شرکت پتروشیمی عربستان مدعی شده‌اند لغو تحریم‌های پتروشیمی ایران و افزایش ظرفیت تولید نوعی شوک در بازار ایجاد می‌کند که به کاهش قیمت‌ها منتهی خواهد شد. البته مقامات سعودی نگرانی‌های مشابه دیگری نیز در مورد تولید نفت و گاز ایران دارند.

عربستان و دیگر کشورهای حوزه خلیج‌فارس وابستگی بسیار زیادی به فروش نفت و محصولات پتروشیمی دارند. از آنجایی که بهای نفت در ماه‌های اخیر کاهش یافته است، شرکت‌های عربستان نمی‌خواهند افت قیمت دیگری را در بخش پتروشیمی تجربه کنند.

در مقابل این ادعاهای مقامات ریاض، برخی مقامات انرژی ایران اعلام کرده‌اند لغو تحریم‌ها تاثیری در کاهش قیمت محصولات پتروشیمی نخواهد داشت، زیرا ایران در زمان تحریم‌ها نیز به صادرات خود ادامه می‌داده است. برخی کارشناسان نیز می‌گویند حتی اگر شوکی به بازار وارد شود ناشی از محصولاتی است که می‌توانست در بازار باشد و به دلیل تحریم‌ها از بازار دور مانده بود. به همین دلیل انتظار نمی‌رود پیامدهای این شوک قیمتی ماندگار باشد.

گفتنی است به طور کلی خاورمیانه در حال تبدیل شدن به یک مرکز پالایشگاهی مهم است و کشورهایی مانند کویت در حال افزایش ظرفیت خود برای کاهش وابستگی به واردات فرآورده‌های پالایشگاهی هستند. عربستان نیز قصد دارد تولید فرآورده‌های پالایشگاهی خود را در سال‌های آینده از روزانه ۵ میلیون بشکه به روزانه ۸ الی ۱۰ میلیون بشکه افزایش دهد.

زاویه دید

> در ماه‌های اخیر رفت‌وآمد نمایندگان شرکت‌های بین‌المللی پیشتاز در عرصه پالایشگاهی به ایران زیاد شده و بسیاری از آن‌ها در انتظار ورود یا بازگشت به بازار ایران هستند. در این میان برخی از این شرکت‌ها به دنبال عقد قراردادهای چندین میلیارد دلاری برای تعمیر و نوسازی پالایشگاه‌های ایران هستند.

از نگاه دیگران

● منبع: بانک جهانی ●

THE WORLD BANK

ارتباط تنگاتنگ صادرات با بهبود زیرساخت‌ها

چشم‌انداز اقتصاد ایران پس از لغو تحریم‌ها بخش‌های متعددی دارد؛ از افزایش فروش نفت و درآمد دولت گرفته تا منابع مالی ناشی از برچیده شدن تحریم‌ها و رشد اقتصادی. حتی برخی گمانه‌زنی‌ها حاکی از آن است که پس از لغو تحریم‌های ایران، بهای جهانی نفت بیش‌ازپیش کاهش می‌یابد، چراکه صادرات نفت ایران نیز به ظرفیت بازار افزوده می‌شود. بنابر توصیه بسیاری از کارشناسان، کاهش وابستگی اقتصاد ایران به دلارهای نفتی برای رشد و توسعه پایدار ضروری است. از این رو باید ضمن مدیریت عواید ناشی از لغو تحریم‌ها، برای افزایش سطح صادرات نیز سیاست‌های مشخصی تعریف کرد. بانک جهانی در گزارشی به مواردی مانند گسترش و بهبود زیرساخت‌ها، آموزش و گسترش اطلاعات و مدیریت منابع مالی ناشی از لغو تحریم‌ها به‌عنوان اقدامات مورد نیاز برای توسعه صادرات ایران اشاره کرده است. پس از لغو تحریم‌ها ایران می‌تواند به ده‌ها میلیارد دلار دارایی‌های مسدودشده خود دسترسی پیدا کند. از سوی دیگر حذف عامل تحریم‌ها هزینه تمام‌شده صادرات ایران را نیز کاهش می‌دهد. به این ترتیب که سرمایه‌گذاری و تولید در ایران ارزان‌تر شده و حتی واردات مواد اولیه و تجهیزات مورد نظر برای تولید محصولات صادراتی نیز با هزینه کمتری انجام می‌شود. این روند بازار صادرات و خدمات ایران را رقابتی می‌کند که تاثیر مستقیمی بر فروش کالاهای نفتی و غیرنفتی در بازار جهانی خواهد داشت. در بخش دیگری از گزارش بانک جهانی آمده است، ایران کشوری جوان و تحصیل کرده با ظرفیت بزرگی از نیروی کار است. این کشور برای دستیابی به نرخ رشد اقتصادی باید صادرات خود را فعال کند و در آن پویایی پدید آورد. از سوی دیگر افزایش صادرات با بالا رفتن سطح تولید مرتبط است و این به معنی ایجاد فرصت‌های شغلی و مبارزه با نرخ بیکاری دورقمی ایران است. از آنجایی که افزایش صادرات، نقدینگی و ارزش ریال را بیشتر می‌کند، دولت باید سیاست‌های منسجمی برای کنترل این دو عامل تعریف کند. با توجه به افت ارزش ریال پس از اعمال تحریم‌های بین‌المللی، احتمالا تمایل زیادی برای تقویت ارزش ریال وجود دارد اما این رویکرد باید به نحوی باشد که در نهایت در جهت کمک به اهداف بلندمدت اقتصادی ایران عمل کند. این در حالی است که افزایش نقدینگی نیز می‌تواند در تحقق اهداف توسعه صادراتی مشکلاتی ایجاد کند. کارشناسان بانک جهانی توصیه می‌کنند از آنجایی که نرخ واقعی ارز با عرصه کالای غیرقابل تجارت داخلی در ارتباط است، دولت باید کیفیت و کمیت کالا و خدمات غیرقابل تجارت خود را ارتقا بخشد. به این ترتیب خدمات عمومی دولت هزینه تولید کالاهای غیرقابل مبادله‌ای را کاهش می‌دهد، بنابراین حتی با ورود ارز خارجی امکان رقابت وجود خواهد داشت. افزون بر این تسهیل قوانین مربوط به تجارت و سرمایه‌گذاری در ایران نیز اهمیت زیادی دارد. بسیاری از ضوابط و مقررات صادرات و واردات کالا در ایران نیازمند بازبینی و یا به بیان بهتر ساده‌سازی است. از سوی دیگر، اقداماتی که اعتماد و اطمینان صادرکنندگان و واردکنندگان را افزایش دهد – مانند سرعت بخشیدن به روند حل اختلافات در دادگاه‌ها – به توسعه صادرات منتهی می‌شود. این در حالی است که با وجود ظرفیت عظیم نیروی کار در ایران، بخش قابل توجهی از این نیروی کار آموزش ندیده است. به همین منظور باید برنامه‌هایی برای آموزش نیروی کار تدوین شود. بخش دیگری از نیروی کار ایران نیز از سطح تحصیلات و دانش فنی بسیار خوبی برخوردار است که می‌تواند موتور محرکه پیشرفت تکنولوژیکی و فنی بخش صادرات باشد. نکته مهم دیگر گسترش و انتقال اطلاعات در ایران است که با توجه به محدودیت سرعت اینترنت با بسیاری از کشورهای درحال توسعه قابل مقایسه نیست.

* مطالب انتخاب شده از منابع خارجی، الزاما بیان کننده دیدگاه‌های «آتیه‌نو» نیست